

تاریخ عثمانی انجمنی

مجموعہ سی

ایکی آیدہ برنشر اولنور

مندرجات

افادہ مرہام
تاریخ عثمانی انجمنی تعلیاتی واعضاسنک اسامیسی
اوراق قدیمہ ووثائق تاریخیہ من عبدالرحمن شرف
ایکنجی (جرہ) حربی اوزرینہ وشفہ لر صفوت
روم سلجوقی دولتک انراضیلہ تشکل ایدن طوائف ملوک توحید
عثمانلی تاریخ نویسری ومورخری نجیب عاصم
سلسلہ وقوعات دولت علیہ دہ ضبط ایدلیان ۱۱۴۲ سنہ سی حادثاتی .. محمدعارف
تفرقہ : تاریخ سلطان محمدخان ثانی. مؤلفی قریشو وولوس. مترجمی قارولیدی

استانبول

انجمن احسان و ترقی

مطبعہ قیومت مانی قری

۱۳۲۸

اوراق عتیقه و وثائق تاریخیه من

بر دولتک حیات ماضیه سنک و وثائق اولان اوراق عتیقه رسمیه فن تاریخ نظرنده نقد قیمتلی اولدینی آزاده تعریف و بیاندر. لسان فرانسویده آرشیو (archives) تسمیه اولنان بومثللو اوراقه دول تمدننده پک زیاده اهمیت و پر بهرک محافظه لری چون عالی بنالر انشا و متعدد مأمورلر تعیین ایدلدیکی کبی آرانسلان کاغذک قولایقله بولنسی ضتمده سنلری صیره سیله و طابذ اولدقلری مصالح اعتباریله طاقم تصنیف ونومرو تحتمده مکمل فهرستلری ترتیب اولمشدر. مجارستانک اداره عثمانیهده بولندینی زمانه عابذ و مجارلرجه هنوز غیر معلوم و وثائق تحری ایتمک مأموریتیه مجارستان حکومتی طرفندن در سعاده کوندریلوب ایکی سنه دنیرو شهر مزده تحریات ایله مشغول اولان دو قنور قره چون افندی که انجمنزک اعضای مخبره سننددر، ویانه دن کتیر تدبیک بر مجلد مخصوصده ویانه «آرشیو» دائره سنک رسملری و پلانلری و تقسیمات و ترتیبات داخلیه سی و نظاماتی اوزون اوزادی تصویر و تعریف ایدیلور. بنانک عظمتی وزینت خارجییه سی وانتظام داخلیه سی جالب حیرتدر. داریه سی باشمزه تمینسی ایراد ایتمکدن انسان کنذینی آله میور. اریاب حراجهته موجب سهولت اولوق اوزره ایستدیکی کاغذک در حال صورتی آلتوق ایچون دائرهده فوطوغرافی اوطه سی بیله وارددر.

اسلافز دواتر حکومتده معامله سی اکیال اولنان هیچ بر کاغدی ولو غیر مهم اولسون بیرتوب آتامشدر لکن اخلاف سنه لر دنیرو مترکم و سلفدن مدور اوراقک حن محافظه نه همت ایتماشلر در. بوبر حقیقتدر که تکمیل آجیلنی ایله بیانات آتیه دن متظاهر اولور.

اوراق قدیمه رسمیه منی درت بیوک صنفه آیره بیلیرز: اولاب عالی به و دیوان هایونه عابذ اوراقدر که (۱) معاهدات و مقاولات، (۲) نام پادشاهی به

ویریلان فرمانلر و براتلر و منشورلر ، (۳) خطوط ہایون ، (۴) اردو و دونما قوماندانلریلہ و قوعبولان مخابرات ، (۵) احکام دفترلری ، (۶) مواجب دفترلری ، (۷) ولایات ایلہ جریان ایدن مخابرات ، (۸) مصالح و معاملات روز مرده متعلق اوراق متوعہ دن عبارتدر . خط ہایونلر عصر عبدالمجید خانی بہ قدر بالذات طرف پادشاہان عظامدن یازلمش و عرض تذکرہ لرینک ہاشملری بیلہ قلم پادشاہیدن چیقمشدر . احکام دفترلری دیوان ہایوندن صادر اولان احکام و اوامری حاوی اولمغہ ہم دیوانک ضبط جریدہ لری و ہم دولت علیہنک قوانین و نظامات مجملہ لری حکمندهدر . مواجب دفترلری علوفہ خوار اولان یعنی طوغریدن طوغری خزینہ دولدن و وظیفہ نقدیہ آلان صنوف عسکریہ نک معاشاتی کوستر اجمالدردر . مواجب وقعہ خیرہ بہ قدر مصر ، رنج ، رشن ، لند [۱] اسلریلہ سنہ درت تقیط ایلہ یعنی اوج آیدہ بروبرلک معناد اولوب ہر تقیطک بروجہ مفردات مقدارینی مین طرف دفترداریدن تنظیم اولان دفتر اولجہ اطلس کیسہ درونندہ مقام صدارتہ تقدیم اولنور و اوکون پاشاقپوسندہ (باب عالی) رجال دولت البتہ رسمیلریلہ (البتہ دیوانیہ) حاضر اولدینی خالدہ «اجمال رسی» اجراقنورایدی . دفاتر مذکورہ دن برخیلیسی الیوم موجوددر و بمضمرینک تجلیدیہ صورت مخصوصہدہ اعتنا ایدلدیکی کوریلور . مقام صدارت مرکز اداره دولت اولدینندن قاضیلردن ، اردولردن و ولایاتدن و حتی اصحاب مصالح طرفلردن مقام صدارتہ مراجعت اولتمق عادت زمانہ حکمنہ کیرمش ایدی .

ثانیاً : دفتر خاقانی بہ عائد اوراق و دفاتر اولوب ہر قطعہ املاک و اراضینک قضاسنی ، قریہ سنی ، محلہ سنی ، حدود اربعہ سنی ، متصرفی ، فراغ و انتقالی کوستر قیوداتی حاویدر . حقوق ملکینک اساسنی تشکیل ایتدیکی جہتہ قیودات مذکورہنک اصحاب تصرف ایچون تقدر مهم اولدینی درکاردر .

[۱] بو اسلر عائد اولدقلری شہور عربیہنک ایلک حرفلردن ترکیب اولمشدر . اوچنجی علوفہنک اوچنجی حرفی مستنادر .

قالدیکه بزده اموال غیر منقوله نك انواع عیدیه سی وهر نوعك احكام متخالفه سی اولدق دن ماعدا اراضی ویرکولری علی الاکثر خدمت عسکره مقابلی اوله رق دیرلک تعیر عمومی ایله و خاص ، زعامت ، تیار ، یوردلق ، اوجاقلق کبی ناملرایله ارباب سیفه تخصیص اولندیق دن وهر برینک کیلرک عهده سنده بولندیغی و یازوسنک یعنی سنوی واردات متوسطه مقیده سنک مقداری ومنحل وقوعنده توجیهانی طوغریدن طوغری عسکرلکه تملقی جهتیله صورت منتظمه ده وحتی کونی کونه قید وثبت دفتر ایدلسی لازمکلیدن کرک قیودات اساسیه نك و کرک اراضی اوزرنده کی معاملات یومیه نك غایت مضبوط بولنسی تحت وجوبده ایدی .

جامتی معلوم اولان ممالک عثمانیه ده ملک ، وقف ، اراضی امیریه و سائر نك نوعلری اعتباریه وزید و عمروک باطابو متصرف اولدقلری ترلا و منازلک علی المفردات تمینیله و توجیهات عسکره دیمک اولان دیرلکرک وقوعات و تحولات یومیه سیله قیدلرنی طوتمق و یوروتمک قولای شی اولدیق دن دفتر امیلری وانلرک فوئده اولان نشانیلر بواسر مهمه صورت مخصوصه ده اعتنا کوستر مشلر دره . حتی برطوبراغک نوعی دکشدکده یعنی ملکک وقفه ، تیارک زعامته ، بر دیرلکک مقاطعه یه تحویلی ایجاب ایلده کده نشانجی بولنان ذات کندی قلمیله دفترده قیدنی تصحیح ایتمک وزیرینه تاریخ و امضا قویمق مقتضای قانون ایدی . قانونی سلطان سلیمان خان زماننده اکیال اولنوب آندن صکره خصوصی یوقلمه لرایله بک جزئی تصحیحات کورن تحریر عمومی مملکتک قباچه برقاداسترو دیمکدر و او زمانه کوره بیوک موفقیت صاییلور ، اشبو تحریرک دفاتری الی یومنا احتیاجه صالح و نائق رسیمه عد اولنه کلیدر . مثلا ایکی قریه اره سنده برمرعی دعواسی تمدت ایته قیودخاقانی محاکجه مدار استناد اولمقده در . دولت علیه ده دفتر خاقانی یه عائد اوراق و دفاترک حائز اولدینی اهمیتک درجه سی شو تفصیلاتدن آکلایلور .

ثالثاً : دولتک محاسباتہ و امور مالیہ نہ عائد اوراق و دفاتر در .
 دولتک واردات و مصارقاتہ و میری بہ عائد مقاطعات و چقلکاتک
 ادارہ نہ دفتر دار بولنان ذات طرفدن باقیلور ایسہہ بودجہ اصول
 جدیدہ نہ توفیقاً تخصیصاتدن فضلہ مصرف اختیار اولنمانسہ و دواثرک
 سال محاسبہ لرینک رؤیتہ مأمور بردہ باش محاسبہ قلبی وار ایدی . بوقلمک
 ضابطہ محاسبہ اول تسمیہ اولنہرق متحیزان رجال دولتدن و دفتر دارلق
 ایتمش مجرب ذواتدن انتخاب و نصب اولنور ایدی . باش محاسبہ جی نظامات
 و قواعد مالیہ نیک محافظہ نہ مأمور اولدینندن دفتر دارلرک فوق القانون حرکاتہ
 و تخصیصات خارجہ مصرف ایتملرینہ ضمانت ایدر ایدی . بر مصرف ظہور نہ
 باش محاسبہ دن اقتضا یازلق و تذکرہ آلتحق و آندن صکرہ بدلی خزینہ دن
 تادیب قلمق مقتضی ایدی . باش محاسبہ نیک درکنارلری احکام مالیہ بی
 مین اولدینندن تاریخ قوانین مالیہ من نقطہ نظرندن غایتلہ مہمدر .
 باش محاسبہ نیک وظائفندن بریدہ دواثر حکومتہ (اصطل عاسرہ و اندرون
 ہایون دخی داخل اولمق اوزرہ) بولنان تیمور باش اشیانک ہر نہ دفتر
 موجود سبلہ تطبیقی ایدی .

رابعاً : محاکم شرعیہ سجلا تیدر . قاضیلر اکثریا بولندقلری قضا لرک
 حادثات مہمنی دخی قید و تسجیل ایدر لر ایدی .

بولنردن ماعدا قرن سابق اواسظند نبر و تشکیل اولنان نظارت لرک اوراقی
 دخی بریکشدور کہ اک مہملری خارجہ و حربیہ دائرہ لرینک اوراقیدر .
 اوقاف نظارتک تشکیلندن صکرہ معاملات و قیودات و قبیہ اوزادہ جمع
 اولنمشدر . وقمہ خیر بہ دن مقدمکی اوراق عسکرہ باب عالی اوراقی
 میاندددر .

عائدیتلری اعتباریہ انواع عدیدہ سی تعداد اولنان اوراق رسمہ بی
 نہ لرذہ و نصل محافظہ ایتدی کمزری بیان ایدہ میم .

دفتر خاقانی نظارتندہ الیوم ایکی مخزن واردور . بری قیود خاقانی مخزنیدر کہ

احتیاجه صالح قیودات اساسیه اوراده محفوظدر . مخزن ایکی قات تیمور قبولی و ایجروسی و دولابری تمیز و دفترل منتظم و مجلددر . بوانتظامه سبب قیود خاقانی قلمی کتبه نك ایکی اصوله ، اسکی تربیه به رعایت ایتلیددر . قدمای کتاب بسمله ایله قیوسی آچارلر ، حرمت مخصوصه ایله ایچرو کیرلر ، نظر لرنده دفاتر عتیقه بر قیمت معنویه بی حائزدر . دوائر رسیه دن برنده بر قید کورلمک لازمکلدکه قلمک دفتر مأموری اودفتری آلوب بالذات کوتورور و قیدی بیدالارائه ینه دفتری کتیر اوراده براقق مخالف قاعده و غیر ممکندر .

فراغ و انتقال معاملاتنی حاوی اوراق بشقه بر مخزنده طورر . دفتر خاقانی نظارتنده بولندیغ اسناده بر کون بو مخزنده کیردم . زبیری قراکلق ، غایت رطوبتلی ، محتویاته نسه طار بر محل . هر قضایه متعلق اوراقک مخصوص بر دولاب کوزی وار ایسه ده کاغذلر غیر منتظم صورته اوست اوسته ییغلمش و برطاقیده برلره دوکولش . قراکلقدن و کاغذ غلبه لکندن دروننده کز بیلر کبی دکل . یوز یوز اللی غروش معاشلی ایکی کنج کاتب اللرنده بر شمعه پارچه سیله اوراق ارا بولر ایدی . نیچون کندولرینه بر کوچک جاملی فنار و برلمدیکنی صوردم . متفرقه ترتیبی مساعد دکلدر دیدیلر . حالبوکه موم پارچه سیله دولاشق محذوردن سالم دکل ؛ ایشیک بر اورومجک آغنه طوقومسیله حریق ظهور اینده بیلیر . بر فنار تدارک اولمننی تیه ایتدم . غریبی شوراسیدرکه کنج کاتب اوقاریشقلته بر قاج یوز بیک کاغذک ایچندن ایستیلانی بولوب چیقار بولر .

محاکم شرعیه سجالاتی پراکنده بر حالده در . اباد و اجداد من ابنیه میریه انشانه اعتا ایتدکلرندن ازمنه اخیرده یاییلانلر کفایت ایتیمور . هله محاکم شرعیه ایچون صورت مخصوصه بنا یاییلدینی نادر در . سجالات قدیمه مدرسه اوطلرینه و یا جوامع شرفه دولابرینه آتیلور مشدر . مالیه عائد اوراق مهترخانه قریبده واقع کار کیر مخزنلرده و باب عالی به

عائد اوراق دخی قسماً باب عالیہ وقسماً دخی دیوان ہایونک انقصادکاهی
اولان قہ آنتہ متصل مخزنلرہ حفظ اولنورایدی . ۱۱۶۸ء وقوعبولان
باب عالی حریتسندہ قورتاریلہ بیلن اوراق مہترخانہ قربندہ کی مخزنہ نقل
اولنہرق مالہ اوراقیلہ برکشدیرلندی . حادثات کونہ و معاملات یومیہ ایلہ
اوراقک عددی تکثرایدیکندن بونلری استیعاب ایده جک بربنای مخصوص
تدارکی الزم ایکن اہمیت ویرلیوب صندوقلرہ شورادہ بورادہ مناسب
کوربلان یرلرہ کوتورمک اصول اتخاذا قلندی و محافظہ لرینہ ہیچ اعتنا
اولمندی .

لطیف اندی تاریخندہ دیبورکہ: دواژدہ بریکن وحکمی قالیان اوراق
نہ اولورسہ اولسون یعنی کرک خطوط ہایون و کرک سندات دولیہ بولنون
اوزرلری آچیق وپارچہ پارچہ اولہرق مخزنلرہ آتیلور ، قارمہ قاریشیق
بری بری اوزرینہ بیغیلور ایدی . محافظہ لرینہ موظف مدیر وکاتب مثللو
مأمور اولمیوب او قدر تقیدسزک جاری ایدی کہ حامللری بش اون غروش
ایلہ اطماع ایده رک برکیمہ کوپہ کوندوز او محللرہ کیتہ ، الایدلیکی
قدر شیلری طوبلا یوب کوتورسہ کیمہ نک وظیفہ سی دکل ایدی . یالکنز
دیوان قلمی دفاتر وقیوداتی تحت محافظہ دہ بولنوب قصور اوراق رسیمہ نک
طوبی بوخالده ایدی . بوندن فضلہ مخزنلرک اوستی مرور زمان ایلہ
اسکیوب یاغان یغورلر اوراق مطرودہ بہ (محفوظہ دکل) سرایتہ ہان
یوزدہ الیبسی رطوبتدن بری برینہ یاپیشوب تلف اولمشدر .

اوراق مرقومہ میانندہ شایان اعتنا اولان خطوط ہایون و سندات
دولیہ ومکالمات مضبطہ لری کی اوراقک بعضیلریدخی حین اجراءہ مأمورلر
زردندہ قالدینی و آمدجی ومشار بولنان ذواتدن بعضلری بولہ اوراق
مہمہ جمنہ ہوسکار بولندیغی جہتلہ برچوقلری ورثہ لرینہ انتقال ایدوب
وشونک بونک ائہ کچوب ضایع اولمشدر . بعض مأمورین ترکہ لرنده
بو اوراقدن ظہور ایتمکدہ در .

سفارتله درتیش کره اوروپایه کیده ریک اوراده «آرشیو» لره نه درجه لرده اهمیت ویرلدیکنی کورن مصطفی رشید پاشا ایلیک صادرتنده ۱۲۶۲ سنه سی باب عالی عرصه سی داخنده کائن خزینه اوراقی بنا ایندیردی و لازمکلان مأمورین و کتبی تعیین ایلدی و اوتاریخندن اعتباراً تراکم ایدن اوراق اوراده حفظ اولندی. لکن ماسبقه عطف نظر اولمیهرق اولکی اوراق حالی اوزره اولدقاری برلرده بر اقلدی . عالی پاشانک اواخر صادرتنده مهترخانه قریبنده کی مخزنده متراکم اوراقک باب عالی به عائد اولانلری بالتفریق خزینه اوراقه کتیرلک تقرر ایتمکله سلطان محمود خان اول حضرتلرینک بدایت سلطنتلرندن سلطان محمود خان ثانی وفاتنه قدر اولان یوز اون سنه به عائد التمش ایکی بیگ اوچیوز اون ایکی ورقه و وثیقه ۱۲۸۸ تاریخنده اورادن خزینه اوراقه نقل اولندی. ده اولکی ادواره عائد اوراق تخری اولندی .

۱۳۰۱ سنه سی سعیدپاشا صادرتنده خزینه اوراقک مأمورین و کتبه سی تریید و وثائق مدخره نومرو تحتده تصنیف و تسجیل قلنهرق فهرستلری یابلدی . ۱۳۱۰ سنه قدر خزینه اوراقه متخذ اولان اصول قید و تسجیل جواد پاشانک زمان صادرتنه تصادف ایدن سنه مذکورده با امرسامی ترک اولنهرق نذا کر معروضه تک محتویاتی اعتباریه تعلق ایندیکی دوازه کوره آری آری دفترله قیدینه باشلانلدی و دولابری دخی تفریق ایلدی .

الیوم خزینه اوراقده باجمعهم اوچیوز الی بیگ عدد وثیقه واردرکه آلتمش ایکی بیگ بو قدری بریان بالا ۱۲۵۵ تاریخندن مقدمه عاندر . هانکی ایسه دائر کاغذ ارانه قولایلقله بولنیور. لکن آتفاً ذکر اولسان اسابدن طولایی برچوق اوراق عتیقه چورویوب محوالمش اولدیغندن موجودلر بقیه الیوقدر . شایان تشکر اولان برشی واریسه اوده دیوان هایون قیودانک مضبوطیت و محفوظیتی در .

اولری کرک عرض تذکرہ لرینہ و کرک خط ہایونلرہ و ہامشلرہ تاریخ و امضاوضعی عادت دکلدی . تاریخ وضعی ۱۲۶۲ دە و تذاکر معروضہ ایلہ ہامشلرہ امضا وضعی ۱۲۹۶ دە اصول انخاذا قلمشدر . یوندن ناشی تاریخنیز و امضاسز و نائیک نہ وقتہ عائد اولدینتی تمین ایتمک بمضاً مشکل اولیور .

دور خاقان سابقہ ییلدیزدہ دائرہ کتاتبندہ مقید اوراق عددینی ارباب وقوف برملیون قدر تخمین ایدیورلر . یونلرہ هنوز السورلامشدر . ییلدیز دائرہ لرندن طویلانونب دیوان حرب عرفی معیتندہ کی قومیسونده معاینہ لری اجرا اولمقدہ یولنان اوچیوز بو قدر صندوق اوراق میاشندہ جورناللر ایلہ برابر برخیلی و نائق رسمیه دخی چیقیور و یونلر خزینہ اوراقہ کوندر یلیور . مقداری هنوز تخمین اولنہ میان اوراق مذکورہ بہ معاملات یومیہ اوزرینہ بریکنلر علاوہ اولدینتی تقدیردہ ایکی سنہ بہ قدر خزینہ اوراق لبالب طولاجقدر . آتیاً ذکر اولنہ جق اوراق و نائق ایچون شدیدن و سغلی و محافظہ لی برینایہ احتیاج شدید واردر .

نامق الحروف و قہ نویس اولدقدن صکرہ طوہیو سرایندہ یولنان اوراق و نائق عتیقہ رسمیه تک معاینہ و تدقیقہ مأمور اولدم . اوراق قبہ آلتی نام موقعہ متصل مخزنلرہ اولوب بشقہ یردہ اوراقہ دسترس اولنہ مدی . بو مخزنلر سکر قبہ بی حاویدر . و قیلہ برقمی ایچ خزینہ [۱] انخاذا اولدینندن پارہ کوبلری حالا طور یور . وقتا کہ ایکی رفیق ایلہ کچن حزرانده مخزنہ کیتدک؛ او توزسنہ دنبرو آچیلیان قہوسنی آچدیروب

[۱] استغراض اصولی جاری اولدینتی اعصار سالندہ ایچ خزینہ نامیلہ بر احتیاط خزینہ سی تشکیل اولنرق ہر سنہ واردادن تصرف اولنان مبالغ اورادہ حفظ اولنور و سفر وقوعندہ مصارف حربیہ اورادن توبہ قننور ایدی . حسابہ او قدر دقت اولنورمشکہ مصارف عادیہ ایچون پارہ بہ لزوم کورلدکدہ سدراعظم ایلہ دفتردار طرف ہایونہ مشترکاً سند و پرہ رک شو قدر مدیدہ یرینہ قونمق اوزرہ ایچ خزینہ دن پارہ استغراض ابتدکری واقع اولمشدر .

ایچرو کیردک، آغلانه جق بر حال پریشانی و سفالت یورکلر منی سیزلاتدی. بودروملره و شیروانلره وارنجیه قدر صندوق و طوبره طولولری اوراق اوست اوسته ییغلمش. اوتوز سنه دنبر و سقق همان هر طرفی یا غمورلرده آق دیندن صندوقلر و طوبرلر چورومش. اوراق طارمه طاغین، رطوبتدن تفسخ ایدوب طوبرور، او یله بر تمفن که ایچروده بر چاریک طوره مدق، اول باول اوراقک هوالندیرلمسی لازم اولدیتندن همان قبه آلتک اطرافده کی کزینتیلره چیقارتمه باشلادق. کاغذ پارچهلری میاننده سیاه کولچهلر کوریلوردی. دقتله معاینه ایندکده رطوبتدن بری برینه یایشان کاغذلر مرور زمان ایله برر کتله فحسیه شکلی آلمش و قره طاش کیلمش اولدیتنه واقف اولدق. بو کولچهلر او یله آثار عتیقه دندر که بیلم دنیانک بشقه طرفنده امثالک تصادف اولنه بیلیرمی؟ بر قاجنی موزه هایونه کوندردک. بر پارچه منی ضربخانه یه کورتوروب تحلیل ایتدرمشلر، ایرتسی کونی کولچهلرده آلتون وار ایمش دیو علی العجله خبر کتیردیلر. تحلیل اوقدر مدققانه اجرا اولمش که وقتیه اقلامده قوللانیلان آلتون ریک کندینی کوسترمش. کولچهلر تیبیزک و بیچاره اوراق حقنده زوا کوردیکمز ظلم و غدرک برر شاهد عادلدر. سان حال ایله بث ایلدکلری شکوی بر مورخی دلخون ایتمک ممکن دکلدر.

کله اوراقنرک حالنه بونلرک بر قسمی پارچه پارچه اولشدر. سیقاره کاغدی بیوککنده پارچه لر دخی وارددر. بر او طه طولدیران بوور قپاره لوی سیاق و سباق عباردی بوله رق بری برینه یایشدیروب اصللرینی اجیا ایتمک بلکه ممکندر؛ فقط صبر ایویه مالک و مراقلی آدملر بولیدر. بر قسده یاری یاری یه چورومش و یازولری قسما بوزولمش و شیقه لر در که بونلرک تمیری قابلدر. - بر او چنجی قسیده کاغذک نفاست و متانتته منی صاغلام قالمش اولان اوراق و دقادردر.

قبہ آلتی اطرافندہ ایک ماہدن زیادہ ہوا لاندیریلان اوراق مذکورہ میں
 یغور موسنک تقریبی ملا بہیلہ محفوظ بریرہ نقل ایلہ تصنیف ایتمک
 لازم ایدی۔ باب عالی کتبخانہ سندن دہا مناسب یربولنہ مدینندن آرا بہ لرلہ
 اوریہ نقل ایتمک۔ کتبخانہ طولدی۔ متباقیسی سرای ہایون داخلندہ
 متروک برمسجد محفلندہ برافقنہ مجبور اولدی۔ کرک کتبخانہ بہ نقل اولنالنری
 وکرک سرای ہایونندہ براقیلانلری شہراماتی ہیئت صحیہ سی معرفیلہ
 اصول فنیہ بہ توفیقاً تجیر ایتمک۔ معافیہ تمفن تماماً زائل اولدیتندن
 تفیح کیمیوی دوام ایدیور دیمکدر۔

کتبخانہ بہ نقل اولنان اوراق ودفاترک بشیوز اون سکر آرا بہ حولہ سی
 تشکیل ایتمک و سرایدہ براقیلانلر ایکیوز آرا بہ ایلہ انجق نقل اولنہ۔
 بیلہ جکنہ نظراً وثائق موجودہ نک مقداری لا اقل بشیوز بیک تخمین
 اولمقدہ در۔ فاتح حضرت نرسنک بریبوک وقیہ سی، کوتاہیہ لوانسک ۸۷۰
 نہی عکری یوقلامہ دفتری، وقمہ نویسک سلسلہ تالیفاتندہ آچیق
 قالان ۱۱۴۲ - ۴۳ سنہ عائد اسی مجهول بروقمہ نویسک ضبط
 وقایع دفتری اتفاقاً مصادف نظر من اولدی۔ وقمہ نویس دفتری عیناً
 مجموعہ ایلہ نشر ایدہ جکز۔ آرا بہ نقلیاتی اجرا اولدینی صیرہ دہ برکاغد
 یرہ دوشمش و شورای دولت اعضاسندن بردات یردن آلوب لطفاً
 قومیسونہ کوندرمشیدی۔ وثیقہ مذکورہ ۱۲۱۳ تاریخندہ مصر سواحلندہ
 ابوقیردہ فرانسز دوئمانی مضمحل ایدن انکلیز امیرالی مشہور نلسونہ
 احسان وارسال اولنان «چوقہ فراجہ بہ قابلوئوب اعلا فروہ سمورک»
 تسویہ بدلہ دائر ماملہ قلمیہ وحایبہ بی حاویدر۔ تاریخ فرجہ مجهول
 قالان بو مثللو وثائق قیمت فنیہ سی محتاج ایضاح دکلدرد۔

بوکاغد لرلہ اوغراشدیفنز صیرہ دہ آبا صوفیہ جامع شریفی محفلندہ دخی
 برچوق اوراق بولندینتی استخبار ایلہ کچن یاز اوریہ دہ کیتک۔ ایکی
 افندی برچوق اوراق ودفاترک تصنیفی وطوبورہ لرہ وضعیلہ اوغراشیورلر

ايدى. كندولر يله تونوشدق؛ اوراقك اوقاف نظارته عائد اولديغى و كندولرى نظارت مشار اليها كته سندن اولوب بر قاج آيدن برو بوايش ايله مشغول اولدقارنى سويلديلىر و محفلك كوشه سنده آروجه بر موقعدده دى اوراق صندوقلى اولديغى خبر وريدلىر. قىوسنى آچدردق. يكر مى يى متجاوز اوراق ايله طولو انبار استيفى نظر مزه چاريدى. قسماً مالىه يه و قسماً اوقافه طائد اولان بوانبار لر طوز طويراق و كوكر جين پيسلكى ايجنده قالش . رمضان شريف منقرب الحلول اولديغندن جامع سيلنوب سپورلديكى ائناده محفلك دى اونودلامنى و كوكر جينلر ك دخولنى منع ايجون قيريق جاملك طاقديرلىنى قيم اخدى يه تنيه ايدرك چيقدق . اوراده كى انبارلرده سويلمى بر شكلده كورنمور لر ايدى .

باب عالي كتبخانه سنه كتيرديكنز اوراق و وراثتك تصنيفه فقدان تخصيصاتن طولايى هنوز مباشرت اولنماشدر . ايتديكنز تخصيصات بودجه به ادخال ايدلز و قبول و تصديق قلنز ايسه اوراق مذ كوره بوسته لكده تحويل كاشانه تسليمى ايله ا كتفايه محكوم اوله جقدر .

عبدالرحمن شرف

